

English counterparts of Czech finite subjectless clauses

Anglické protějšky českých jednočlenných vět slovesných

Bakalářská práce

Jan Pospíšil

Posudek vedoucí práce

Bakalářská práce hledá odpověď na otázku, jakými prostředky angličtina vyjadřuje významy, pro které se v češtině užívá jednočlenných vět slovesných. Jelikož v angličtině jednočlenné věty s určitým tvarem slovesným jako větný typ neexistují, je třeba hledat odpovídající dvoučlenné věty, s obsazenou pozicí podmětu.

Práce analyzuje 100 dokladů českých vět jednočlenných s určitým tvarem slovesným; zahrnuty jsou věty s verbálním i verbo-nominálním přísudkem. Materiál byl excerpován z textů jádra paralelního korpusu *InterCorp* (vyhledávání bylo zúženo na věty s přísudkem ve 3. osobě jednotného čísla minulého času). Autor vychází z předpokladu, že volba anglického překladového ekvivalentu bude do značné míry podmíněna významem originální české věty. České věty byly proto nejdřív rozděleny do významových skupin (stavy okolí, lidské činnosti, věty s modálním významem, věty zaměřené na objekt zájmu, fyzické a psychické stavy, smyslové vnímání, spontánní děje). Výchozím bodem popisu odpovídajících anglických konstrukcí je volba podmětu v anglické větě. Práce ukázala, že vedle prázdného *it* a existenciálních konstrukcí s podmětem *there* mohou být jako podmět anglických protějšků konstruovány prvky odpovídající jiným větným členům české věty (předmětu, obvykle dativnímu, nebo příslovečnému určení místa nebo prostředku), nebo významově spojené s přísudkovým slovesem (např. *svítalo – the morning*). Jinou možností je podmět označující všeobecného lidského konatele nebo pasivní konstrukce. V 16 procentech dokladů byl zdrojem podmětu anglické věty předchozí kontext (anaforické podměty). Autor ukazuje, že jednotlivé významové skupiny jednočlenných vět skutečně vykazují určité preference ve volbě překladového protějšku, nejedná se ale o zcela pravidelnou a předvídatelnou korespondenci. Navíc nebyla řada významových typů jednočlenných vět ve vzorku zastoupena v takové míře, aby bylo možné odhalit výraznější překladové tendence. Kvantitativní výsledky analýzy shrnuje tabulka na str. 48. Ukázalo se, že nejpočetnější skupinu českých jednočlenných vět tvoří věty popisující psychické a fyzické stavy (nabízí se otázka, zda by nebylo vhodné zahrnout oba typy stavů do jedné skupiny). Jejich anglické překladové protějšky mají typicky v podmětu nositele/proživatele stavu, který odpovídá dativu (nebo lokativu) v české větě. Tento typ překladu se u jiných významových skupin jednočlenných vět vyskytuje jen zřídka. Početně významně zastoupenou skupinou jednočlenných vět jsou věty popisující stavy širšího nebo bližšího prostředí. Jejich anglické protějšky mají obvykle formální podmět (*it, there*) nebo je jako podmět konstruován lokativní prvek nebo přírodní jev, který věta popisuje. Ačkoli se tyto konstrukce objevují jako

překladové ekvivalenty i u jiných skupin českých jednočlenných vět, u popisu stavů prostředí/okolí je autor nachází nejčastěji.

Výsledky bakalářské práce potvrzují popis anglických překladových korespondencí českých jednočlenných vět slovesných, jak je podán v sekundární literatuře, a ilustrují tyto korespondence na autentických dokladech. Zároveň ukazují, že mezi sémantikou českých vět a volbou překladového protějšku mohou existovat určité vazby, ale jedná se spíše o tendence související také s převládající stavbou české věty (např. s přítomností dativního objektu). Formální rysy české věty jsou v práci popsány, ale nebyly systematicky korelovány s překladovými protějšky.

Pokud jde o zpracování tématu, oceňuji samostatnost autora, jak při excerpci, tak při klasifikaci dokladů. Četné tabulky (včetně shrnujících tabulek v závěru práce) ukazují na jeho snahu o přehlednost a systematickosti prezentace výsledků.

Závěr

Práce Jana Pospíšila splňuje požadavky kladené na bakalářské práce. Doporučuji ji proto k obhajobě a předběžně hodnotím jako velmi dobrou až výbornou.

V Praze 12.6.2015

doc. PhDr. Markéta Malá, Ph.D.